

ՏԻՎԻՆ ՈՒՒԼԵԱՄԱՐ ԵՒ ԿԱՅԾԱԿԸ

ՄԱՐԿ ՏՈՒԼՆԻ

Պարոն Ուիլեամսը՝ շարունակ խօսակցութեան մէջ՝ պատմեց հետեւեալը.

Այո, պատուելիս, կայծակից վախենալը— մարդկային ամենացաւալի թուլութիւններից մէկն է: Այդ թուլութիւնը աւելի պատահում է կանանց շրջանում, երբեմն ապէս գտնուում է փոքրիկ շնիկների մէջ և շատ սակաւ տղամարդերի դասում: Այդ թուլութիւնը այն պատճառով է նամանաւանդ ատելի, որ նա մարդուն այն աստիճան ուժից գցում է, որչափ չէ կարող տկարացնել ոչ մի ուրիշ երկիւղ. և մարդ չէ կարող ոչ սառն դատել նորա մասին, ոչ էլ այդ երկիւղից յետ կենալ, թէկուզ ամօթահարելուց: Այն կինը, որ քաջութեամբ կը աանէր դէի կամ մինի ներկայութիւնը, կորցնում է իւր վստահութիւնը և ջուր է կորում՝ կայծակի խզրզանքից: Մարդ խղճում է՝ տեսնելով կայծակից սարսափած կնոջը: Պատմեմ դիւսիս եկած դէպքը:

Մի անգամ ամառը, գիւղում, մեր կալածքում, իմ հանգիստ քնի ժամանակ լսեցի մի խեղդաւած խուլ ձայն, որ ինձ զարթեցրեց.

— Այ մա՛րդ, ա՛յ մարդ, վեր կաց, կանչում էր հեկեկալով կինս իմ ականջտակին:

Ակսեցի միտքս ինձ ժողովել, տեղիցս բարձրացայ և հարցրի.

— Սիրելիս, այդ դո՞ւ ես: Ի՞նչ է պատահել: Ո՞րտեղ ես դու:

— Վերկաց պահարանը փակիր: Ամօթ չե՞ս քաշում, քեզ համար հանգիստ պառկել ես մի այնպիսի ժամանակ, երբ սկսել է սարսափելի փոթորիկ և որոտմունք:

— Լաւ, քնած ժամանակ ինչպէ՞ս կարող էի ես ամաչել: Այ կին, խելքդ որտե՞ղ է. մարդս քնած ժամանակ չէ կարող ամաչել:

— Եհ, դու երբէք չես ամաչում, ա մարդ. դու ինքդ չը գիտե՞ս, որ միշտ այդպէս ես:

Եւ կինս սկսեց կրկին հեկեկալ խուլ ձայնով: Հեկեկանքի ձայնը սառցրեց իմ լեզուն, որ սլափաւորապէս էր մի սուր պատասխան և ես խօսքս շուռ տուի:

— Սիրելիս, հոգեակս, շատ ցաւում եմ, որ այդպէս է եղել. հաւատացիր, որ կամաւ չեմ արել:

— Այ մա՛րդ:

— Տէր Աստուած. ի՞նչ ես ասում, հոգի ջան:

— Դու դեռ անկողնում պառկած ե՞ս:

— Ի հարկէ: Արա ի՞նչ անեմ:

— Դո՛ւրս, դուրս եկ անկողնիցդ: Եթէ քո կեանքը քեզ համար թանգ չէ, գոնէ փոքր ինչ էլ է նորան պահպանիր ինձ համար, երեսաներիդ համար:

— Դէ, սիրելիս...

— Մի խօսիր, լսել չեմ ուզում: Դու լաւ գիտես, որ այսպիսի որոտմունքների ժամանակ մահճակալից աւելի վտանգաւոր տեղ չը կայ. բոլոր գրքերում այդպէս են գրում: Իսկ դու պառկել ես և կամաւ անձդ վտանգի ես ենթարկում, ով գիտէ ինչ դիտումով՝ միայն թէ ասածդ անես, հակառակես, հակառակես և...

— Ա՛յ կի՛ն, խելքի ե՛կ. ի՞նչ է, պէտք է քեզ համար երդւեմ, որ ես մահճակալումը չեմ:

Դեռ խօսքս չէի վերջացրել, որ սաստիկ կայծակ տուեց: Տիկինս երկիւղից սարսափելի ճիչ արձակեց. որոտմունքը, գոռոցը ականջս խլացրեց:

— Տեսնում ես, այ մարդ, մեղքերիդ հետեանքը: Ինչպէ՞ս ես դու կարողանում այդքան փշանալ, որ այսպիսի ժամանակ երդւում ես:

— Ես չ'երդւեցի և կայծակը ամենեւին երդւելուցը չէր: Միևնոյնը կը լինէր, եթէ ես ոչ մի ծպտուն էլ հանած չը լինէի, այդ ինքդ էլ լաւ գիտես, հոգեակս. դոնէ պէտք է գիտենայիր, որ երբ որ օդը, մթնոլորտը ելեքտրականութիւնով լքցւած է...

—Հա, այդ է՞ր պակաս մնացել: Ապացուցիր, ապացուցիր, ապացուցիր: So, ի՞նչ ես դուրս տալիս գլխիցդ, երբ որ լաւ դիտես, որ մենք շանթարգել չ'ունենք և քո խեղճ կինը ու զաւակները գտնուում են նախախնամութեան ձեռքին: Այդ էլի ի՞նչ ես անում: Այսպէս ժամանակ լուցկի ե՞ս վառում: Խելքդ կորցրել ե՞ս, ի՞նչ է:

—Տէր ողորմեա՛, այ յիմար կինարմատ, որտեղ է կրակը, որ աչքիդ երևում է...

—Հանգցրո՛ւ, հանգցրու այս րոպէին: Թէ դու մեզ բոլորիս զոհել ե՞ս ուզում: Ի՞նչ լաւ գիտես, որ ոչ մի բան այնպէս չէ բաշում կայծակը, ինչպէս կրակը: (Վզզ-դռռ-շախկ-շրախկ—կայծակի փայլ և դողոց): Հը տեսա՞ր, սիրտդ հովացա՞ւ: Հիմի տեսա՞ր քո արածը:

—Ոչինչ չեմ տեսնում: Լուցկին շատ-շատ՝ իրան կը քաշի կայծակը. բայց հօ նա չէ՞ կայծակ ծնողը, կայծակի պատճառը: Այն էլ, որ ասում եմ կը քաշի, շատ սակաւ դէպքում. հարկւր անգամից մէկումն էլ չի պատահիլ: Նթէ լուցկի վառելովս կայծակ կարողունայի քաշել, դա կը նշանակէր, որ որսորդն էլ միլիօն հարւածներում միշտ նշան խփած կը լինէր առանց սայթաքելու: Որսորդների ընկերութիւնը, զորօրինակ...

—Ամօթ է, ա մարդ, ամօթ քեզ համար: Մենք այստեղ կանգնած ենք մահի առաջ, իսկ դու մի այսպիսի խորհրդաւոր րոպէում կարողանում ես այդ տեսակ լեզուով խօսել: Նթէ դու ցանկութիւն չ'ունես... այ մա՛րդ, լսի՛ր մէկ:

—Հը՞:

—Երեկոյեան պառկելուց առաջ աղօթք արի՞ր:

—Ես, ես... ուզում էի, բայց զբաղւած լինելով տասներկուսը տասներեքի վերայ բազմապատկելով...

(Վզզ, դռռ, շախկ, շրախկ):

—Է՛հ, կորել ենք՝ անպատճառ կորել, մենք անօգնական խեղճերս: Ախր ինչպէ՞ս էիր դու կարող արհամարհել այդպիսի մի բան այս տեսակ երկիւղալի ժամանակ:

—Պառկելուց առաջ «այս տեսակ երկիւղալի ժամանակ» չէր: Երկնքում ամպի կտոր էլ չը կար: Ո՞վ կը կարծէր, որ իմ մի փոքրիկ զանցառութիւնիցս կարող է այսպէս աղմուկ ու վտանգ ծագել: Ես կարծում եմ, որ դու առհասարակ այդ տեսակ ձեականութեանը

շատ ես մեծ, չափազանցրած նշանակութիւն տալիս. դու լաւ գիտես, որ դա սակաւ պատահող մի բան է: Ես ազօթելը չէի մոռանում այն օրից, որ պատահեց մեզանում մի երկրաշարժ սորանից չորս տարի առաջ:

— Իսկ միւսը, ա՛ մարդ, մոռացա՞ր. դեղնատենդ հիւանդութիւնը:

— Հոգեակս, դու միշտ օրինակ ես բերում դեղնատենդը. բայց ես համաձայն չեմ քեզ հետ: Այստեղից մինչև դեղնատենդ երևեցած տեղը այնքան հեռու է, որ հեռադիրն անգամ չէ կարելի անմիջապէս ուղարկել առանց միջանկեալ կայարանների. այդ ինչպէ՞ս իմ մի փոքրիկ սխալը, իմ մի երեկոյ աղօթք չանելը այնտեղ աղղբաց աղղպէս յանկարծակի: Դեռ երկրաշարժի մօտին կարող եմ այդտեսակ ենթադրութիւն թոյլ տալ, որովհետև նա մեզ մօտ պատահեց. բայց թէ ես ինձ պատասխանատու համարեմ ամեն մի անիծւած... (Ազգ, գուռ, շախկ-շրախկ):

— Ախ, սիրելիս, ախ, սիրելիս: Ես հաւատացած եմ, որ կայծակը մի բանի դիպաւ: Մենք էլ արեգակի լոյս չենք տեսնելու: Հը՞. ի՞նչ է. դու ուրախ կը լինե՞ս մեր անհետանալուց յետոյ՝ քո սոսկալի խօսքերը մտաբերել:

— Յետո՞յ: Էլի բան ունե՞ս:

— Քո ձայնը, ա՛յ մարդ, կարծես թէ... Տէր Աստուծ, միթէ՞ դու բաց վառարանի առաջն ես կանգնած:

— Այո, այդ ոճրագործութիւնով եմ զբաղւած:

— Հեռացի՛ր ալս ըոպէին: Դու երևի մոքումդ դրել ես մեզ բոլորիս կորցնելու: Միթէ՞ դու չը գիտես, որ վառարանը ամենալաւ կայծակ քաշողներին է: Հիմի էլ դու որտեղ գնացի՛ր:

— Ես այստեղ եմ, լուսամուտի մօտ:

— Օհ, Տէր ողորմեա, ի՞նչ է եղել քեզ. հօ գժւել չե՞ս: Այս ըոպէին այդ տեղից քաշի՛ր: Մծկեր երեխաներն անգամ գիտեն, որ կայծակի ժամանակ վտանգաւոր է լուսամուտի մօտ կանգնելը: Ախ, սիրելիս, ես համոզւած եմ, որ գիշերս չեմ լուսացնելու... Ա՛, մարդ, սիրելի՛ս.

— Ի՞նչ է:

— Այն ինչ է խշխշու՛մ:

— Ես եմ:

—Դու ի՞նչ ես անում:

—Ձգեստիս ծալքն եմ որոնում:

—Դէն զցի՛ր շուտով: Ինքդ լաւ գիտես, որ բոլոր ուսուցման ահաններ ի կարծիքով բրդէ ճոթը կայծակ քաշող է, ու հանգիստ և հանդարտ շոր ե՛ս հագնում: Օ՛հ, սիրելիս, բաւական չէ, որ բնական պատճառներից վտանգի է ենթարկւել մեր կեանքը, դու աւելի էլ մեծացնում ես վտանգը: Ի՛նչ սէր Աստուծոյ մի երգիլ, մի երգիլ: Ախր միտքդ ի՞նչ է:

—Լա՛ւ, երգից ի՞նչ վտանգ կարող է լինել:

—Ա՛յ մա՛րդ, ես քեզ հարիւր անգամ ասել եմ, որ երգից օղը շարժւում է և այգպիսով կտրւում է ելեքտրական հոսանքը, որ... Այս ի՞նչ ես արել, ինչո՞ւ ես բացել իմ պահարանի դուռը:

—Օ՛հ, խելագար, դորանից ի՞նչ փնտս կարող է լինել:

—Ի՞նչ վնաս: Դորանից —կարող է լինել մահ: Ամեն մի տխմարն էլ, որ փոքր ինչ դիտել է, գիտէ, որ ընդմիջւող քամով կարող է կայծակ բերւել: Դէ՛, կէսն էլ չես փակել, փակիր դուռը ամուր: շուտ արա, շտապիր: Թէ չէ մենք կը կորչենք, Ա՛խ, ի՞նչ տանջանք է, որ ես կրում եմ՝ մի խելքըպակասի հետ միասին փակւած այս սենեակում: Ա՛յ մա՛րդ, այդ ի՞նչ ես անում:

—Ու՛ի՛նչ: Զուր եմ ածում: Սենեակի օղը տաք է և խեղճող: Ու՛ղում եմ ձեռքերս ու երեսս լւանամ:

—Դու, երեւի, վերջին խելքդ էլ տանուլ ես տւել: Եթէ ցամաք տեղում կայծակը խփի մի անգամ, ջրին կը խփի յիսուն անգամ: Թափիր ջուրը: Ա՛խ, սիրելիս, էլ յոյս կորեցի, թէ մենք ապրելու ենք: Ես կարծում եմ, որ... Ա՛յ մարդ, էլի այդ ի՞նչ նոր բան է...

—Թո՛ւ, գրողը... ձեռքս կպաւ պատկերին...

—Ուրեմն, դու պատի մօտին ե՛ս: Այդպէ՛ս էլ անզգուշութիւն: Դու միթէ՞ չը գիտես, որ պատով կայծակը շատ հեշտ կ'անցնի... Հեռացի՛ր այդտեղից: Դեռ քիչ է մնացել, որ յիշող էլ տաս: Ինչպէ՛ս ես զօրում այդպէս անբարոյական լինել մի այնպիսի ժամանակ, երբ ընտանիքդ ակներե վտանգի մէջ է: Ա՛յ մա՛րդ, քեզ ասել էի, որ փետրադոշակ դցել տայիր անկողնիդ տակը:

—Մոռացայ այդ բանը:

—Մոռացա՞ր: Իսկ կեանքդ որ կորչի՞: Փետրադոշակ ունենայիր,

կարող էիր նորան սենեակի մէջ տեղում գետնին փռել և նորա վերան պառկել: Դէ եկ, մոի'ր պահարանը, ինձ մօտ, դէ շուտ, քանի որ մի նոր օյին չեա հանել մեր գլխին:

Ես փորձեցի մօնել պահարանը. բայց սա երկու մարդ միասին տեղաւորելու անկարող էր, այն էլ փակած դռներով և խեղճած օդով: Փոքր ինչ համբերեցի, բայց շուտով դուրս թռայ մէջիցը:

— Սիրելիս, ասաց կինս, մի բան դարձեալ պէտք է անենք քո ապահովութեան համար: Մէկ տուր ինձ վառարանի վերայ դրած գերմանական գիրքը և մօմը. չէ', չէ', չէ', ինքդ մի վառիլ, բեր այստեղ, ես ինքս կը վառեմ: Այդ գրքումը կայծակի մասին տեղեկութիւններ կան և գրած են խրատներ...

Գիրքը առնելը թանգ նստեց. ձեռս դիպաւ սկիհին (վազ) և միւս դիւրաբեկ իրերին և նոքա վայր ընկան: Կինս առաւ գիրքը և ճրագը ու ինքը փակեց պահարանում:

— Ա' մարդ, այն ինչ ձայն է, որ լսում եմ.

— Ոչինչ, կատուն ներս թռաւ:

— Կատո՞ւն: Վա՛յ, մեզ: Բռնիր նորան և լւացարանում թաքցրու: Շուտ, սիրելիս, շուտ արա. կատուները ելեքտրականութիւնով լիքն են: Ս'հ, այս գիշերւայ տանջանքներից իմ մագերը, հաւատացնում եմ, սպիտակելու են:

Եթէ կնոջս հառաչները չը շարունակէին, ես գուցէ չընկնէի կատուի ետեւից այնպիսի մութ ժամանակ. բայց ի՞նչ արած: Աթոռների և ուրիշ իրերի վերայով ցատկելով, թռչկոտելով, վերջապէս բռնեցի կատուին և կոխեցի կոմոդը, որտեղ յետոյ բանից երևաց, որ մի չորս հարիւր դոլլարի արժողութեան զարդաիրեր են կորսւում:

Ինձ սթափեցրեց կնոջս ձայնը.

— Ա' մարդ, այս գրքի մէջ գրած է, որ ամենաապահով դրութեան մէջ լինելու համար պէտք է սենեակի մէջ մի աթոռ դնել, որի ոտները կղզիացրած լինեն վատ հաղորդչներով և կանգնել այդ աթոռի վերայ: Ուրեմն, դու պէտք է աթոռի ոտները դնես ապակեայ բաժակների վերայ: (Վզզ, տրախի, շրախի): Ս'հ, լսում ե՞ս, տեսնում ե՞ս: Դէ շուտ արա, շուտ, քանի քեզ կայծակը չի սպանի:

Ես մի կերպ գտայ բաժակները և յարմարեցրի նորանց աթոռի

ոսների տակ, ըստ որում բացի այդ չորսից՝ միւս բոլոր բաժանները ջարդեցի իմ փորձերովը։ Եւ սկսեցի սպասել նոր կարգադրութիւնների։

—Այ, ա՛յ, այս գերմանական գրքում ասւած է հետեւեալը.

1) „Während eines Gewitters entferne man Metalle, wie zum B. Ringe, Uhren, Schlüssel, etc. von sich, und halte sich auch nicht an solchen Stellen auf, wo viele Metalle bei einander liegen, oder mit anderen Koerpern verbunden sind, wie an Herden, Oefen, Eisengittern und dgl.“ Հիմի սա ինչպէս պէտք է հասկանանք, արդեօք մեզ պէտք է մետաղներով շրջապատենք, թէ նորանց մեզանից հեռացնենք։

—Ես էլ լաւ չեմ հասկանում։ Այդ տեղը փոքր ինչ մութ է։ Իւրաքանչիւր գերմանական խորհուրդ փոքր ինչ մութն է լինում։ Ես կարծում եմ, որ այս պարբերութիւնը կազմւած է գլխաւորապէս տրական հոլովից, որին աւելացրած են՝ յամենայն դէպս՝ փոքր ինչ սեռականից և հայցականից։ Ուստի ես կարծում եմ, որ այդ նախադասութիւնը ուղղում է ասել՝ թէ պէտք է շրջապատենք մեզ մետաղներով։

—Հէնց այդպէս է լինելու։ Այդպէս շատ խելացի է դուրս գալիս։ Դու լաւ գիտես, որ շանթարգելներ շինելու համար մետաղ էլ է գործ ածւում։ Դիր գլխիդ քո այն գդակը, որ հրդէհի ժամանակ ղնում ես, նա կարգին մետաղոտ է։

Ի՞նչ պէտք է անէի։ Պտուեցի հրդէհագրակը և դրի գլխիս։ Գդակը ծանր էր և անտանելի՝ այնպիսի տաք և խեղդող օդում, որ սենեակումն էր։ Առանց այն էլ գիշերւայ զգեստն աւելի տաք էր, քան հարկաւոր էր։

—Ա՛ մարդ, այժմ յոյս ունեմ, որ գլուխդ բոլորովին ապահով դրութեան մէջ է։ Բայց ասում եմ, թուրդ էլ հէնց կապես։

Այդ էլ կատարեցի։

Այժմ, սիրելի ամուսին, շարունակում էր կինս, պէտք է մի

1) Թարգմանութիւնը սա է. Որոտմունքի ժամանակ պէտք է քեզանից հեռացնես մետաղները, մատանիները, ժամացույցը, բանալիքները և այլն, և ինքդ չը մնաս այնպիսի տեղերում, ուրտեղ շատ մետաղներ են կուտակւած, կամ ուրիշ մարմինների հետ միացրած են, ինչպէս են հնոց-նիրը, վառարանները, երկաթեայ ցանկապատները և այլն.

բան գտնես ոտներդ պաշտպանելու: Ի՞նչ կայ, սիրելիս, ժանիքները (շպորները) կպցրու կոշկիցդ:

Լուսթեամբ և անվրդով համբրութեամբ այդ էլ արի:

—Մէկ ականջ դի՛ր թէ գրքում էի ինչ է գրած. ¹⁾ „Das Gewitter ist sehr gefaehrlich, weil die Glocke selbst, sowie der durch das Laeuten veranlasste Luftzug und die Hoehe des Thurmes den Blitz anziehen koennten“. Միթէ՞ այնպէս չը պէտք է հասկանանք, թէ որոտմունքի ժամանակ զանգակ չը խփելը վտանգաւոր է:

—Այո՛, այդպէս է երևում, եթէ միայն դա եզակի ուղղականի ընդունելութեան անցեալ ժամանակն է. իմ հաշուով հէնց այդպէս է դուրս գալիս: Ինչ թւում է, որ այդ նախադասութեան միտքը սա է. զանգակատան բարձրութեան և Luftzug-ի (օդի հոսանքի) բացակայութեան պատճառով շատ վտանգաւոր է (sehr gefaehrlich) զանգակ չը թակելը որոտմունքի ժամանակ և բացի այդ, դարձրուք ուշադրութիւնը...

—Դէ լաւ, բաւական է. ա՛յ մա՛րդ, ժամանակ մի կորցնիլ դատարկախօսութիւնով: Թակիր մեր մեծ զանգակը. ահա պատշգամբումն է, աջ կողմումը. դէ շուտ, սիրելիս, վտանգը անցնելու վերայ է: Սիրելիս, այժմ հաւատում եմ, որ մենք վերջապէս կարող ենք փրկել:

Մեր ամուուայ փոքրիկ տունը շինւած է մի շարք բլուրներից ամենաբարձրի վերայ՝ հովտի գլխին: Մեզ հարևան՝ գտնւում են մի քանի տնակներ, որոնցից ամենամօտը երեք չորս հարիւր կանգուն (եարդ) մեզանից հեռու է:

Երբ ես, աթոռի վերայ բարձրանալով, սկսեցի զանգահարել եօթն ութ րոպէ շարունակ մեծ զանգակը, մէկ էլ տեսնեմք, մեր լուսամուտի փեղկերը դրսից յանկարծ բացւեցին, մի լապտեր մօտիկացաւ լուսամուտին և մի ձայն կոպիտ կերպով հարցրեց:

—Ի՞նչ է պատահել այստեղ:

¹⁾ Որոտմունքը շատ վտանգաւոր է, որովհետև թէ զանգակը լնքը և թէ զանգահարութիւնից առաջացած օդի հոսանքը և զանգակատան բարձրութիւնը կարող են կալծակը քաշել:

Լուսամուտի մօտ ժողովւած էին տղամարդիկ, իսկ նոցա աչքերը զարմացմամբ չուած էին իմ զգեստի վերայ:

— Ես բաց թողի զանգակի չւանը, վրդովւած վայր իջայ աթոռից և ասացի:

— Բարեկամներ, ոչինչ չը կայ, մենք փոքր ինչ անհանգստացանք որոտմունքի պատճառով: Ես աշխատում էի կայծակը կանգնեցնել...

— Որոտմունք: Կայծակ: Ի՞նչ էք ասում պարոն Ուիլեամս, հօ՛ խելագարել չէ՞ք: Դուրսը հրաշալի ասողազարդ գիշեր է և ոչ մի որոտմունք չէ եղել:

Ես նայեցի լուսամուտից և այնպէս զարմացած էի, որ մի րոպէ լեզուս սառեց բերանումս: Վերջապէս՝ խելքս հաւաքելով ասացի.

— Բան չեմ հասկանում ար: Մենք լուսամուտի փեղկերի միջով տեսնում էինք կայծակը և լսում էինք զոռոցը:

Լուսամուտի մօտ կանգնած մարդիկը յանկարծ մի ծիծաղ սկսեցին, մի ծիծաղ, որից նոքա կոտորւում էին, գետին էին թափւում: Իսկ երկուսը կողքի ծակոցից մինչև անգամ մեռան: Կենդանի մնացածներից մէկը նկատեց:

— Ափսոս, որ ձեր խելքին մէկ չեկաւ, որ փեղկերը բանայիք և նայէիք այն բարձր բլրի գլուխը: Այն ինչ որ դուք լսել էք — նա թնդանօթների ձայն է եղել. իսկ ինչ որ տեսել էք — նորա կրակը: Բանն այն է, որ գիշերւայ կէսին հեռագիր եկաւ, որ Հարֆիլդը նախագահ է ընտրւած և ահա ինչո՞ւ թնդանօթներ են դատարկւում:

Պատմողը, այսինքն պարոն Ուիլեամսը, վերջացրեց իւր խօսքը այսպէս.

— Այո՛, պարոն Տուէն, ինչպէս ասացի, կայծակից պաշտպանւելու կանոնները այնքան կատարեալ են և բազմաթիւ, որ ես չեմ կարողանում հասկանալ, թէ ինչպէս են դեռ գտնւում այնպիսի խելառներ, որ իրանց սպանել են տալիս կայծակից:

Այս խօսքերից յետոյ ճանապարհորդակիցս վեր առաւ իւր ուղեւորուրդը ու հովանեակը և դուրս եկաւ երկաթուղու կառքից, որովհետեւ հասանք նորա քաղաքի կայարանին: